

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
Факультет іноземної філології

Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної
конференції для науковців, викладачів,
учителів, здобувачів вищої освіти

24 квітня 2024 року

<i>Левчук Алла, Чухно Олена</i> Techniques for Teaching Senior School Students Vocabulary Using English Language Corpora	137
<i>Лобзова Світлана</i> Комп'ютерне тестування в процесі навчання англійської мови для учнів старшої школи	140
<i>Міщук Інна, Галапчук-Тарнавська Олена</i> Improving the Skills of the Perfect Teachers of Grammar	142
<i>Молчанова Карина, Лупаренко Світлана</i> Методика викладання англійської мови в умовах викликів сьогодення	145
<i>Онищенко Юлія, Семенова Олена</i> Роль автентичних кінострічок у формуванні франкомовної соціокультурної компетенції (на матеріалі фільму Intouchables)	148
<i>Пантелєєва Світлана</i> Ефективність групової роботи та роботи у парах на початковому рівні навчання українських біженців німецької мови: власний досвід та перспективи	151
<i>Подгурська Інна</i> Сучасні стратегії роботи з лексичним матеріалом у вивченні англійської мови	153
<i>Разуменко Тетяна</i> Використання чат-ботів під час опанування компонент освітніх програм філологічного спрямування	157
<i>Руда Наталія, Жукова Катерина</i> Актуальність дисципліни «Актуальні проблеми сходознавства та порівняльні культурологічні студії» для магістрів-китаєзнавців	160
<i>Сафонова Юлія, Чухно Олена</i> The Notion of Pragmatic Competence in ELT	162
<i>Ситнікова Валентина</i> Особливості проведення безперервної пропедевтичної педагогічної практики в дистанційному форматі	164

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРУПОВОЇ РОБОТИ ТА РОБОТИ У ПАРАХ НА ПОЧАТКОВОМУ РІВНІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: ВЛАСНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Світлана ПАНТЕЛЄВА

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна

Унаслідок повномасштабного вторгнення російських військ на територію України велика кількість українських біженців була змушена шукати прихисток у країнах Європи, зокрема у Німеччині. За даними Федерального відомства статистики, станом на 31 жовтня 2023 року в Німеччині проживало 1 млн. 147 тис. громадян України (*Bewölkerung*, 2024), ключовим аспектом соціалізації для яких стало навчання німецької мови.

Щоб полегшити процес адаптації біженців у німецькому суспільстві, федеральний уряд Німеччини пропонує усім навчання на інтеграційних курсах. За статистикою BAMF, близько 90 відсотків українських біженців, що навчаються німецької мови в Німеччині, відвідують загальний інтеграційний курс, до якого входить 600 навчальних одиниць мовного курсу (*100.000 ukrainische Kriegsflüchtlinge*, 2022).

Через велику кількість бажаючих навчатися німецької мови, групи на інтеграційних курсах формуються часто у кількості 25-30 учасників, різних за віком (18 – 70+ років), рівнем освіти та загальної філологічної підготовки, навчальними можливостями, досвідом у вивченні іноземних мов тощо.

Через це для досягнення навчальних цілей особливу роль має вибір дидактично різноманітних форм і методів навчання, які підвищують мотивацію, допомагаючи учасникам курсів у максимально короткий термін оволодіти комунікативними навичками.

Авторка цієї розвідки мала власний досвід викладання німецької мови у м. Рьотенбах ан дер Пегніц (Нюрнберг, Німеччина) цільовій групі українських біженців, що складалася з 26 учасників. Віковий склад групи був дуже неоднорідним (18 – 78 років). Досвід вивчення мов у межах програми загальноосвітньої середньої школи мали всі, але німецьку мову вивчали до цього лише 3 особи. Усі учасники курсу приїхали до Німеччини як біженці, мали стрес через втрату майна, загибель родичів і знайомих, через хвилювання за рідних, які залишилися в Україні, необхідність вирішувати велику кількість житлових і побутових проблем і пристосовуватись до життя у чужій країні, через що виявляли неуважність, невміння зосередитися на навчанні тощо.

За нашими спостереженнями, на початковому рівні вивчення іноземної мови важливо подолати психологічні труднощі, з якими стикаються учасники курсів. Більшість курсантів, а серед них найбільш учасники старшого віку, почувалися невпевнено, тому не брали участь у груповій роботі і покладалися на інших, залишаючись у ролі слухача. У молодших і більш досвідчених учасників, навпаки, виникало відчуття недостатнього прогресу.

Отже, перед викладачем постало завдання створити такий психологічний клімат, де кожен учасник включений в активну мовленнєву діяльність і відчуває

себе важливою частиною групи, зробити навчальний процес ефективним і мотивуючим для кожного учасника.

Згідно з результатами досліджень, учасники старшого віку у порівнянні з молодшим поколінням потребують значно більше часу та зусиль, щоб запам'ятати велику кількість лексичних одиниць та граматичних правил (Марченко, 2015). У нашій роботі ми намагалися враховувати цей фактор нарівно з іншими (психологічний, емоційний стан учасників тощо).

Дослідники відзначають, що використання парної та групової роботи (по 3-4 особи) відповідає завданню інтенсифікації процесу навчання та реалізації принципу колективно-комунікативного навчання. Під час навчання цієї цільової групи німецької мови ми застосовували методику роботи у групах і парах.

Виявилося, що робота у гетерогенних за віком групах / парах зацікавлювала як молодших, так і старших за віком учасників більше, ніж у гомогенних, підвищувала мотивацію в обох категорій зробити свій внесок в обговорення. Час, витрачений на підготовку чи створення діалогу, зменшувався порівняно з гомогенними за віком групами / парами старших за віком учасників. Таким чином, складався рівноправний полілог / діалог.

Процес оволодіння мовленнєвими компетентностями у великих групах виявився у нашому випадку неефективним. Наприклад, завдання описати шлях від школи до вокзалу у двох великих групах залучило у кожній менш, ніж 30% учасників. Решта не брали участь в обговоренні. Подібне завдання у парах та групах з трьох учасників (спитати, як дістатися вокзалу) залучило 100% присутніх на заняттях українців.

Упродовж курсу ми використовували різні прийоми формування пар і груп, як гомогенних, так і гетерогенних. Зокрема, були використані запропоновані німецьким видавництвом Hueber такі способи розподілу на пари і групи, як-от: за числами; за алфавітом; за кольором (учасники з однаковим кольором одягу, гудзиків, з обгортками цукерок одного кольору працюють разом); за днем, місяцем, порою року народження; за розміром взуття, знаком зодіаку, довжиною волосся; за частинами пазлу; за парними картками з антонімами / синонімами; за голосами тварин (*Wie Sie Paare und Gruppen bilden können*, 2024). Останній спосіб використовується зазвичай серед дитячої аудиторії, але, як показав досвід, його можна використовувати і з учасниками старшого віку, якщо вони вже достатньо знайомі і у групі панує дружня атмосфера. Галас, рух та сміх підвищують настрій і мотивацію учасників, залучають їх до подальшої навчально-комунікативної діяльності. Поряд із швидшим засвоєнням мовних структур і набуттям мовленнєвих навичок, відмітимо такі додаткові позитивні ефекти цієї методики, як-от: усунення стресової ситуації на другий план, покращення емоційного стану, відчуття упевненості у своїх силах і отримання задоволення від навчання.

Виходячи з власного досвіду викладання німецької мови на мовних курсах для українських біженців у м. Рьотенбах ан дер Пегніц (Нюрнберг, Німеччина), висновкуємо, що найефективнішою у досягненні цієї мети на початковому рівні виявилася робота у парах та малочисельних групах. Найкращі результати, як виявилося, показали гетерогенні пари і групи, де більш сильний учасник

допомагає, пояснює, виправляє помилки, а сам при цьому отримує можливість краще закріпити й удосконалити власні знання та вміння.

Отже, на прикладі навчання нами окремої групи українських біженців, саме зазначені форми парної і групової роботи виявились найефективнішими для розвитку мовленнєвої компетентності. Тому вважаємо подальше вивчення специфіки застосування парної роботи та роботи у малочисельних групах у різнорівневих групах дорослих, що навчаються на фоні емоційного стресу, надзвичайно перспективним.

Список використаних джерел

- Марченко, Н. В. (2015). Психолінгвістичні особливості навчання дорослих іноземної мови. *Філологічні науки*, 9. <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/2651/1>
- 100.000 ukrainische Kriegsflüchtlinge in Integrationskursen (2022). *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. Infothek. Pressemitteilung. Nr. 07/2022.* <https://www.bamf.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2022/220906-100000-kriegsgefluechtete-integrationskurs.html?nn=282388>
- Bevölkerung. Starker Zuwachs an ukrainischen Staatsbürgern seit Ende Februar 2022. (2024). *Statistisches Bundesamt (Destatis).* https://www.destatis.de/DE/Im-Fokus/Ukraine/Gesellschaft/_inhalt.html
- Wie Sie Paare und Gruppen bilden können... *Hueber.* <https://www.hueber.de/m/edia/36/Gruppen-bilden.pdf>

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З ЛЕКСИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Інна ПОДГУРСЬКА

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна

Проблема опанування лексики у вивченні й навчанні англійської мови набула актуальності лише в останні 30 років. До 1990-х років цей аспект мови не був пріоритетним напрямком ані у дослідженнях з методики навчання іноземної мови, ані у навчальних планах того часу. За твердженням цілого ряду закордонних дослідників проблему роботи з лексичним матеріалом у вивченні іноземної мови багато років недооцінювали (Carter & McCarthy, 1988; Nation, 1990; Zimmerman, 1997; Alemi & Tayebi, 2011). Ситуація змінилась з впровадженням «лексичного підходу» вивчення іноземної мови, який фокусувався саме на удосконаленні лексичної грамотності тих, хто вивчає мову, а також проголосив, що лексика не є і не має бути «молодшою сестрою граматики, що непомітно обслуговує потреби старшої», більш того заявив, що саме лексика й лексична компетентність мають бути у центрі методики навчання іноземних мов («lexis and lexical competence should be at the centre of language pedagogy» (Nation, 1994)). З того часу було проведено багато теоретичних і емпіричних досліджень, які довели, що недостатній обсяг словникового запасу демотивує осіб, що вивчають мову, через неможливість точно передати свою